

IN MEMORIAM

EMLÉKEZÉS DR. NAGY FERENC LEVÉLTÁR-IGAZGATÓRA

Nagy Ferenc a történelem viharos időszakában, 1944-ben született. Édesapja a világháború vége felé hősi halált halt. Édesanyja féltő gonddal, nagy szeretettel nevelte jóságra, emberségre. Általános iskolai tanulmányait Ibrányban végezte. Nyíregyházán érettségizett a Vasvári Pál Gimnáziumban, majd a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán szerzett magyar–történelem szakos tanári oklevelet. Lakóhelyére, Ibrányba ment haza tanítani. Lelkes, fiatal tanárként az oktató-nevelő munka mellett gyűjtötte a térség írásos és tárgyi emlékeit, és arra irányította rá tanítványai figyelmét, hogy a múlt ismerete, megőrzése fontos ahhoz, hogy tudjuk, honnan jöttünk és merre megyünk. Létrehozta a helytörténeti gyűjteményt, és példát adva kisközösségének folyamatosan képezte magát. Elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem kiegészítő szakát, levéltári, könyvtári kutatásokat folytatott, publikált, szakfelügyelőként segítette a Nyíregyházi járásban dolgozó tanárok munkáját. A megyei múzeum igazgatója ismerve elhivatottságát, munkabírást, érdeklődését 1984-ben helyettesének hívta Nyíregyházára. Pedagógus feleségével és két lányával Nyíregyházára költözött, de szívében továbbra is ibrányi maradt. Ott várta az édesanyja és a Tisza-part, ahol saját maga épített hajóján sok barát és ismerős is megtapasztalhatta a természet lelket nyugtató hatását. 1985-ben filozófia szakos tanári diplomát kapott a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd itt védte meg a Néprajz Tanszéken a rétközi települések 18–19. századi történetéről és néprajzról írott doktori dolgozatát. Bár az élet a közgyűjtemények felé sodorta, megadatott neki, hogy pedagógus is maradhasson a nyíregyházi főiskola óraadó tanáraként. 1987-ben új kihívás várt rá: a Megyei és Városi Művelődési Központ vezetése. A rendszerváltozás időszakában a közművelődés is kereste a helyét. A sok feszültséggel járó időszakban a túlfeszített munka miatt egészsége megrendült. Gyógyulása után korábbi kutatásainak élményei és a múzeumos évek arra inspirálták, hogy a levéltár kutatószolgálatában találja meg azt a helyet, ahol tudása, érdeklődése és az emberi kapcsolatok fontossága is ötvöződik. Hamarosan a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Levéltárának igazgatóhelyettese, majd 1993-ban igazgatója lett. Abban a 15 évben vezette az intézményt, amikor a fenntartó megyei önkormányzat támogatásával a le-

gyűjtötte a térség írásos és tárgyi emlékeit, és arra irányította rá tanítványai figyelmét, hogy a múlt ismerete, megőrzése fontos ahhoz, hogy tudjuk, honnan jöttünk és merre megyünk. Létrehozta a helytörténeti gyűjteményt, és példát adva kisközösségének folyamatosan képezte magát. Elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem kiegészítő szakát, levéltári, könyvtári kutatásokat folytatott, publikált, szakfelügyelőként segítette a Nyíregyházi járásban dolgozó tanárok munkáját. A megyei múzeum igazgatója ismerve elhivatottságát, munkabírást, érdeklődését 1984-ben helyettesének hívta Nyíregyházára. Pedagógus feleségével és két lányával Nyíregyházára költözött, de szívében továbbra is ibrányi maradt. Ott várta az édesanyja és a Tisza-part, ahol saját maga épített hajóján sok barát és ismerős is megtapasztalhatta a természet lelket nyugtató hatását. 1985-ben filozófia szakos tanári diplomát kapott a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd itt védte meg a Néprajz Tanszéken a rétközi települések 18–19. századi történetéről és néprajzról írott doktori dolgozatát. Bár az élet a közgyűjtemények felé sodorta, megadatott neki, hogy pedagógus is maradhasson a nyíregyházi főiskola óraadó tanáraként. 1987-ben új kihívás várt rá: a Megyei és Városi Művelődési Központ vezetése. A rendszerváltozás időszakában a közművelődés is kereste a helyét. A sok feszültséggel járó időszakban a túlfeszített munka miatt egészsége megrendült. Gyógyulása után korábbi kutatásainak élményei és a múzeumos évek arra inspirálták, hogy a levéltár kutatószolgálatában találja meg azt a helyet, ahol tudása, érdeklődése és az emberi kapcsolatok fontossága is ötvöződik. Hamarosan a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Levéltárának igazgatóhelyettese, majd 1993-ban igazgatója lett. Abban a 15 évben vezette az intézményt, amikor a fenntartó megyei önkormányzat támogatásával a le-

véltár történetében új, szép emléké korszak kezdődött: a korábban gazdaságilag a múzeumhoz tartozó intézmény önálló lett és fejlődéséhez megfelelő költségvetés állt rendelkezésre. 1999-ben korszakos lépésként az akkor már 21 fős intézmény el is költözhetett a múzeum földszintjéről és a szomszédos épületben önálló helyet kapott. A munkatársak száma nőtt, a körülmények javultak, az iratátvételt újabb külső raktár tette lehetővé.

Nagy Ferenc fáradhatatlanul tevékenykedett, szervezett, tervezett. Tudta, hogy fontosak az emberi kapcsolatok a határon innen, de a határon túl is ahhoz, hogy a román, szlovák és kárpátaljai levéltárak ajtajai is megnyíljanak, és az ott dolgozó kollégák szívesen hozzák levéltári napjainkra legújabb kutatási eredményeiket. Éves nemzetközi konferenciánkon meghívására találkoztak a régióval foglalkozó külföldi és hazai levéltárosok, történészek, egyetemi oktatók, múzeológusok, akiknek előadásai, munkái a levéltár régebbi és általa indított újabb kiadványsorozataiban sorra rendre meg is jelentek. Igazgatóként nemcsak felelős kiadója volt ezeknek a köteteknek, hanem többnek a szerkesztője is. Fontosnak vélte, hogy a megye kulturális, tudományos értékei minél több helyen és formában váljanak közkinccsé, ezért tartotta szívügyének a könyvkiadás mellett a Szabolcs-szatmár-beregi Szemlét. Az évente négyszer megjelenő folyóirat tudományos rovatvezetőjeként tevékenykedett 12 éven át.

Közvetlensége, tenni akarása, menedzsment szemlélete nem csak a tudományos kapcsolatok bővülését eredményezte, hanem meghatározta a levéltár mindennapjait is. Az intézményt barátságos légköre, vendégszeretete, nyitottsága közkedveltte tette, a szakmai munka alapján pedig elismert tudományos műhelyként tartották számon.

A vezetői feladatok ellátása, a közművelődési rendezvények és a kollégák tudományos kutatásának támogatása mellett a Rétköz és Nyíregyháza 20. századi történetének olyan területeiről jelentetett meg figyelemre méltó munkákat, mint a holokauszt vagy a téveszesítés. Könyvei, tanulmányai, cikkei forrásalapúak, objektivitásra törekvőek, témájuknak és közérthető stílusuknak köszönhetően népszerűek lettek. A nyíregyházi zsidóság pusztulását bemutató forráskiadványa külföldön is érdeklődésre tartott számot, sokan olvassák ma is az interneten, a humort és népi bölcsességet magába foglaló rétközi anekdota gyűjteményének második kiadása pedig már megjelenését követően elfogyott.

Dr. Nagy Ferenc levéltár-igazgató munkáját kollégáinak tiszteletén kívül hivatalos elismerés is övezte. 1999-ben a „Nyíregyháza városáért” díjat kapta, 2000-ben a „Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyéért” emléklakettet vehette át. 2006-ban a magyar levéltárosok legnagyobb kitüntetését, a Pauler Gyula-díjat, két év múlva pedig Vágsellyén a szlovák–magyar kapcsolatokért „A levéltárért” díjat ítélte neki a szakma.

Bár 2008-ban nyugdíjba vonult, napjai változatlanul mozgalmasan teltek. Hol tanulmányt írt, hol a levéltári rendezvényekre sietett, levezető elnök volt, előadást tartott. Kikapcsolódásként épített, szervezett. Visszaköltözött Ibrányba és tevékeny részese lett a város életének. Nem feledkezett meg a szlovákiai várhosszúrétielkről sem, akik ápolták édesapja sírját a templomkertjükben. Több mint két évtizede talált rá a régen keresett hantra és azokra, akik ismeretlenből barátai lettek. A várhosszúréti iskolások számára tett alapítványa még szorosabb kapcsolatot teremtett a múlt és a jelen között.

2013-tól azonban váratlan betegsége miatt már nem várhatta a munkatársakat halászlével az ibrányi Tisza-parton, és nem tudta átvenni a 70. születésnapjára összeállított kötetet sem. Szerető családjával és barátaival, tisztelőivel együtt reménykedtünk, hogy talán majd a legközelebbi levéltári napon újra fenn ül a megyeháza nagytermének pulpitusán, és mint mindig, ő mondja a bölcsességével, emberségével teli zárszót. Nem így történt. 2016. november 25-e óta Ibrány díszpolgára városa temetőjében nyugszik. Emlékét szívünkben őrizzük!

Kujbusné Mecsei Éva